

Beszélgetés: Sveti Ivan Rilski - a hatalomhoz vezető út.

Eladás helye Veliko Tarnovo, Senad Emra készítette

Mint minden szentről, Rilski Szent Ivánról is tudunk az ő életéből. A róla írt életek és szolgálatok jelentik a fő információforrást a szent életéről és az ereklyéi által létrehozott csodákról az Istennek való bemutatás után. Az Élet egyházi irodalmi műfajának eredete a római bírósági feljegyzésekig nyúlik vissza, amelyek szerint a keresztényeket halálra ítélték Krisztus akkori rendkívül veszélyes tanításához való tartozásuk miatt. Egy élet megléte fontos feltétele egy szent kanonizálásának. A szentté avatás másik fontos feltétele a romolhatatlan ereklyék jelenléte. Mindkettő létezik Rilski Szent Iván számára, mert 16 életet őriztünk meg számára, és tiszta teste ma a rilai kolostor főtemplomának szarkofágjában fekszik.

A szentségnek különböző tipológiai vannak. A szentségben első helyen állnak az apostolok – a hírnökök. Ezek Krisztus tanítványai, valamint az Ő tanítványainak tanítványai. Késői apostoloknak vagy egyenrangú apostoloknak nevezzük azokat a szenteket, akik missziós érdemeik miatt ragyogtak. Egyenrangú apostolnak jelöljük Konstantin császárt és anyját, Helénát, valamint Cirill és Metód testvéreket.

Az ókori Róma időszakában azokat a méltó római polgárokat, akik azért vesztették életüket, mert nem voltak hajlandók lemondani Krisztusról, mártírszentekké avatták. Az első vértanú Szent István volt, a mártírok körében a legnépszerűbb pedig György nagy mártír volt.

Szerzetesek – azok a szentek, akik szerzetesi hőstetteik és remeteéletük miatt ragyogtak. Az első ilyen szentként ismert Nagy Szent Antal, aki visszavonult a sivatagba, és remetelakban élt.

Rilski Szent Iván remete szerzetes volt, aki követte Szent Antal példáját. Rilski Szent Iván legkorábbi életében ezt mondják: "Volt egy Ivan nevű ember, akinek egy testvére és egy ökre volt." Bár eredetét tekintve nagyon jelentéktelen, a szent nem jelentéktelen ezen a világon. A középkori bolgár társadalom földes alattvalói közül került ki. A szent szerény származásának elméletét többször megkérdőjelezték. Komoly történelmi gyanú merül fel, hogy Rilski Szent Iván Simeon cár fia és Péter cár bátyja, aki trónra lépett. E feltételezés mögött egy rejtélyes bolgár középkori személy áll - Boyan, akit a bizánci források varázslónak neveznek. Boyan királyfi, a bolgár korona végső örököse. A róla szóló információk azzal érnek véget, hogy bizánci fogságba esett, ahonnan sikerült megszöknie. Egyes történelmi feltételezések szerint ugyanaz a személy rejtőzik a titokzatos Boyan és a Rila szentje mögött. A szent élete során véghezvitt élete és csodái tipológiailag hasonlóak az azonos korszak többi szentjéhez, ami sokakat arra késztet, hogy a szerzetes mögött valójában egy, a kor misztikus szellemében magasan képzett személy áll. Rilski Szent Iván fontosabb életei:

1. Népi vagy névtelen élet. A legrégebbi életrajzot a szövegben található sok folklórmotívum miatt népinek nevezik. A 12. században íródott. Úgy tartják, hogy a Népélet előtt volt egy másik életszöveg, amely nem jutott el hozzánk.

2. Georgi Skilitsa élete. Görögül írta Serdika város (ma Szófia) bizánci kormányzója 1173-1183 között.

3. Euthymius Turnovszkij pátriárka élete, a 14. század végén íródott. Ez a legszebb és teológiailag legmegbízhatóbb élet, a tarnovói irodalmi iskola egyik irodalmi remeke. Az élet a keresztény jelenlegi Hesychasmus irodalmi stiliztikájának példája.

4. Rila történet. Ezen a néven ismert egy szöveg, amely részletesen beszámol Rilai Szent Iván ereklyéinek Tarnovóból a rilai kolostorba 1469-ben történt áthelyezéséről. Szerzője Vladislav Gramatik rilai szerzetes, közvetlen tanúja és résztvevője az esemény.

5. Élet kevés dicsérettel – Dimitar Kantakuzin. A 15. század végéről írt, a szent napján olvasásra szánt szöveg. Az életet a Turnovo irodalmi iskola késői megnyilvánulásaként tartják számon.

Rilai Szent Iván találkozása Péter cárral. Minden életrajzi szöveg Szent Iván földi életének fő cselekménytöredékeként a Péter cárral való találkozást helyezi el. Az értekezés meg nem történtnek is tekinthető. A király ajándéka visszaadottnak tekinthető

„Péter cár pedig kiöntött egy arany poharat, és így szólt hozzá: „Fogadd el ezt tőlem, király, hogy segítségedre legyen, amire csak akarod.” Szent Iván pedig átvette a poharat. és visszaadta az aranyat, mondván a királytól küldött szolgáltnak: Menjete el mindketten, és mondjátok meg a királynak: Ezt mondja a bátyád: Testvérem, nem csak kenyérral él az ember, hanem Isten ígéje által is, ahogy az evangéliumban meg van írva. Én, bátyám, felfegyverzem a seregünket, veszek egy kis kenőpénzt! Vedd hát az aranyat, mert nagyon szükséged van rá, és én őriztem a poharat emlékedül és jelül a világnak.” És visszaadta az aranyat, de megtartotta a poharat” Népi élet.

Rilai Szent Iván csodái az Úrnak való bemutatása után. A Sredets városában elhelyezett Szent ereklyék csodákat tesznek. A szentről elnevezett kolostort Sredetsben alapítottak. A kolostor a mai központi csarnokok mögött volt. A kolostor közelében találhatóak Szófia termálforrásai. Andronicus bizánci császár Sredetsben meggyógyította beteg lábát. Georgi Skilitsa bizánci méltóság a császár gyógyulását Rilai Szent Iván csodálatos hatásának tulajdonította.

Szent Iván ereklyéi Magyarországon. 1183-ban, az újabb magyar-bizánci háború során III. Béla magyar király elfoglalta Sredecet, és Rila Szent János ereklyéit fővárosába, Esztergomba vitte. A legenda szerint a helyi római katolikus érsek kijelentette, hogy nem tud ilyen szent létezéséről, amiért Rilai Szent János döbbenet büntette, de miután a püspök meghajolt az ereklyetartó előtt és bocsánatot kért, meggyógyult. A legenda szerint 1187-ben a magyarok a csodától lenyűgözve és felkavarodva visszavitték a szent ereklyéit Bulgáriába. A történészek szerint az ereklyék visszaadásáról Sredetsnek Bizánc és Magyarország állapodott meg.

Rilai Szent Iván Tarnovóban. A második bolgár királyság fővárosa a középkori szimbolika minden szabálya szerint épült város. A városnak az erős falakon kívül vannak olyan emlékei, amelyek az isteni védelem tárgyává teszik. Ivan Asen cár 1195-ben ünnepélyesen átvitte Rilai Szent János ereklyéit a fővárosba a Szent 40 vértanú templomában, annak befejezését várva a Kereszthegynél; most van egy "Rilai Szent János csodatevő" kápolna. Bulgária fővárosában felerősödik Szent Iván Rilski kultusza. A szent iránti tiszteletet bizonyítja a bolgár királyok személyneveinek megválasztása: Ivan-Asen, Ivan-Alexander, Ivan-Shishman stb. Tarnovo városa különösen erős szimbolikus jelentést kapott 1204 után, amikor Konstantinápolyt ideiglenesen elfoglalták a latinok. Rilai Szent Iván legszebb életét Tarnovóban írta Euthymius pátriárka. Az ereklyék átadása 1469-ben. Bulgária 1396-os végleges oszmán uralom alá kerülése után több évtizedes teljes hiánya következett a bolgárok történelmi megnyilvánulásainak. Az első rendezvény, amit a bolgáknak sikerült megszervezniük, a rilai kolostor restaurálása és Rilai Szent Iván ereklyéinek átadása volt. Az eseményt nagyon jól dokumentálta Vladislav Gramatik, aki az átadás résztvevője és közvetlen tanúja volt. Az ereklyék átadása először mozgatta meg a bolgár társadalmat a nem vallásos uralom körülményei között. A rilai Szent

Iván megalakulása után a kolostor spirituális központtá és fontos zarándokközponttá vált, amely a bolgár kultúrát a középkortól a reneszánszig és a vallási szférától a világi oktatásig vitte. A reneszánsz idején Rila Szent Iván kultusza a Szent Cirill és Metód iránti erős tisztelet miatt leszűkült, de ennek ellenére Rila szentje, egy remete szerzetes továbbra is a legnagyobb bolgár égi védő. Szinte lehetetlen új és megbízható információkat találni, valamint a jelentős mennyiségű publikációban, ami természetesen végigkíséri a kolostor XX. századi népszerűségének növekedését. Sokan csak kolostorhagyományokon, olykor egyes kitalációkon alapulnak, amelyek a modern irodalomban túlexponáltak, és onnan szerzik az állampolgárságot, az elektronikus oldalakon is jelenlévő információkat.

Az ereklyék átszállítása Tarnovóból a

rilai kolostorba. Zahari Zograf falfestménye Orlitsán.

És a sok pontatlanság és feltételezés ellenére a következő évszázados emlékek útját határozhatjuk meg: Rila - Serdika - Esztergom - Serdika - Tarnovo - Szófia - Rila. Bulgária felszabadulása után a rilai kolostor és környéke számos bolgár közéleti személyiség és író kedvenc kultuszhelyévé vált. A korabeli folyóiratok fejlődésével megjelent néhány kolostori zarándok beszámoló, amelyekben értékes feljegyzések, benyomások találhatóak. Ilyen például Stefan Bobcsev, Ivan Vazov és Zahari Sztojanov leírása. Ezek egy része a „Picturesque Bulgaria” projekt másik témája.